

NY MUSIK

i samarbete med
Borås konstmuseum

Erik Förare

– ett tonsättarporträtt

Tre fanfarer (1996–99)

Preambulum I (1984)

Sonata trans-form-ata (1993)

Preambulum II (1998–99)

—paus—

Fem ironiska sånger (1983–91)

Två intermovimenti (1999) Rikskonserters beställningsverk

Ing-Britt Andersson – sopran

Mats Persson – piano

Ensemble Son: Magnus Andersson – gitarr/ukelele,

Jonny Axelsson – slagverk, Ivo Nilsson – trombon,

Jörgen Pettersson – altsaxofon

Måndag den 4 oktober 1999, kl.19.30

Museet, kulturhuset, Borås

Entré 50:- Medl. fri entré

Erik Förare föddes 1955 och växte huvudsakligen upp i Piteå. Hans huvudinstrument var violin, med många års privata studier vid Framnäs folkhögskolas musiklinje. Där lärde han även känna tonsättaren Sune Smedeby (1934–98) vilken gav honom privatundervisning 1972–74. Han tog studentexamen 1974.

Åren 1975–79 studerade han komposition samt violin och piano vid Musikhögskolan i Stockholm. Huvudlärare var Gunnar Bucht i komposition, Arne Mellnäs i instrumentation samt Lars-Erik Rosell i kontrapunkt och harmonilära. Därpå följde studier i musikvetenskap 1979–82.

Förare kallades till medlem av Föreningen Svenska Tonsättare 1981.

Under 80- och 90-talet gjorde han återkommande studieresor till feriekurserna för ny musik i Darmstadt. Detta resulterade i studier för framför allt Brian Ferneyhough, Morton Feldman och Aurel Stroé.

1983 blev Förare medlem i Hägerstens motettkör (senare Maria Magdalena motettkör). 1990 fullbordade han sin trebetygsuppsats i musikvetenskap, ”Hän mot ytterligheternas gräns”, om Sven-David Sandströms kammarmusik från 60- och 70-talet. Under 90-talet har han även studerat vid Elektronmusikstudion i Stockholm.

Studierna vid Musikhögskolan resulterade framför allt i kammarmusikverk samt i det första, skisserade orkesterverket. Under 80- och 90-talet växte uttrycket (och komplexiteten) i hans verk. Ett av de tydligaste exemplen härpå är *Fem ironiska sånger* för sopran och gitarr, aktuella på dagens konsert.

Under senare år har Erik Förare slutgiltigt börjat komponera orkestermusik.

Tre fanfarer för saxofon, trombon, gitarr och slagverk (1996–99)

Allegro risoluto – Lento doloroso – Con moto e vivo

En fanfar är – per definition – en ofta festlig eller uppmanande musiksignal på bara några toner. Och vanligen spelad på trumpet eller horn har den förekommit sedan medeltiden. Dess användning i högtidliga ceremonier, inom militära sammanhang och jakt m.m. är så självklar att den satt sin prägel på många generationers musikupplevelser, ja flera musikstilar.

När jag våren 1996 fick beställning av Ensemble Son att skriva ett kortare stycke för en konsert på hösten detta år, så var det just en fanfaraktig musik som

jag började fantisera om. Men, dock, en musik där en fanfarmelodi inleder, för att sedan ge större musikaliska förlopp. Snart nog tyckte jag att grundidén (på bara fem toner) räckte till fler stycken. Resultatet blev denna svit.

I *Fanfar I* tätar musiken snabbt till en enveten karaktär efter inledningen. I *Fanfar II* blir musiken melankolisk. I *Fanfar III*, slutligen, dominerar femtonsmotivet helt i synkoper. Det ger flera ”omgångar” och förvecklingar, för att bara sluta i ett ”ryck”. Ett utropstecken.

Preambulum I och II för piano solo (1984 resp. 1998–99)

Hommage à Edgard Varèse

Con grave – Riflessivo e con spirito

Dessa stycken är parhästar trots tidsavståndet för deras tillkomst. *Preambulum I* tillkom på beställning av Rikskonserter för dess Pianoantologi 1985. Här förenas en arpeggierande inledning med en nästan ”vulkanisk”, rörligare del. Alla register används. I *Preambulum II* vävs samman olika idéer som jag hade skisserat till en tänkt pianosvit. (Den var tänkt att kallas *Preambulum I, II, III* och *IV*.) Med utgångspunkt i Edgard Varèse’ musik ville jag ha en klanglig frihet. Denna nr II fick bli ett ”tvärsnitt” av allt det. En musikalisk fantasi, med citat ur Varèse’ *Octandre* från 1923.

Sonata Trans-form-ata för trombon solo (1993)

Introduktion – Allegro con moto – Meditativo/final: semi-fantasia

När Ivo Nilsson våren 1993 föreslog mig att skriva ett solostycke för honom, fick jag snart idén till ett tresatsigt verk. Och känslan av att försöka ”fånga” trombonen som ”urinstrument” för både livlig gestik och sångbarhet.

Sats 1 är gestiskt utspelande med olika glissandi – tonglidningar – som leder till den motoriska sats 2. Efter denna följer den sångbara sats 3 som förenar melodispel med sång i instrumentet. (Melodin är en omvänd variant av *St. Örjanslåten*.)

Fem ironiska sånger (1983–91) till text av tonsättaren.

När jag i november 1983 fick idén till dessa sånger anade jag att de skulle bli ett av mina bästa verk. Däremot anade jag inte, att det också skulle bli så svårt och

tidskrävande att skriva. Vari bestod då svårigheterna? De låg, sanning att säga, på nästan alla plan. Särskilt dock, gällde det själva tonspråket, musikstilen. Ty den är här avsiktligt mycket blandad. Min bakgrund, klassiska violinstudier i kombination med 1900-talets olika moderna musikstilar, har spelat stor roll. Men, här ville jag gå utanpå alltsammans. Och detta för att fånga den lilla människans och vår planets utsatta situation. Vad är då bättre än en sopran och en gitarr? Melodicitet ur våra mest kända klassiska kompositörers verk blev då nödvändiga i kombination med moderna stildrag. Ironi – humor – allvar i lika delar.

Nr.1: *En annorlunda barnvisa*. Den använder *Bä, bä, vita lamm* i moll. Uppstyckade fraser, trasiga/hela strukturer, polytonalitet m.m. Lamm – människa – offer.

Nr.2: *Tonlek*. En abstrakt (konkret?) ”musikväxt” (inga citat) med musikens eget grundmaterial; tonerna som utgångspunkt. En musik som växer successivt från enkla grundintervall till stora strukturer. Tonsystem – samhällssystem. Individ – kollektiv.

Nr.3: *Moder Jord*. En musik som fokuserar vår ”anmoder” jorden och dess ”främsta” barn: Homo sapiens. Utsatthet – desperation. Citat av Beethoven, Mussorgskij och Wagner. Samt en morsesignal. Närhet – avstånd.

Nr.4: *Tor och otur*. Denna sång handlar om den lilla människans grundvillkor. Och även om livet ligger mycket i våra egna händer, så visst kan man ha både tur och otur. Omställda citat av Gershwin och skillingtrycket *Elvira Madigan*.

Nr.5: *Slutpunkt*. Liksom nr.2 en ”självkommenterande musik” som med olika ansatser strävar mot det oundvikliga slutet. Melodilinjer – klangpunkter.

Två intermovimenti för ukelele, altsaxofon och slagverk (1999)

Lento - doppio movimento – Riflessivo, meditativo – fluente

Att skriva för ukelele kan vara kruxigt. En hög diskantgitarr mot slagverk och saxofon. Med viss risk valde jag att stämma ner de lägsta strängarna för att få ett större tonomfång. Resultatet blev dessa två korta stycken av mellanspelskaraktär. En saxofonmelodi och olika tonfigurer fick bli huvudmaterial. Dessa element kommenteras sinsemellan i instrumenten. Sats 1 är utåtvänd, sats 2 är mera inåtvänd.